



MENTAN



Uttan atlit

Árliga Várframsýningin lat upp í Listaskálanum í Havn fyri eini viku síðan. Sum vanligt er hetta ein framsýning, ið vekjur miklan ans millum fólk, tí hetta er ein framsýning, ið gevur eina ábending um, hvat rorist á føroyska listapallinum. Sum væntað hóvdú fitt av fólk leitað sær inn í Listaskálan á degnum at síggja, hvussu og hvørjum listafólk í hesum dögum arbeiða við og í

Sissal Kampmann

Tá freistin var úti at lata inn verk til framsýningina, hóvdú 52 listafólk latið inn verk. Av teimum sluppu 18 gjøgnum nálareygað. Verkini, ið voru umboðaði á framsýningini, voru vald af team trimum Jón Sonna Jensen, Randi Samsonsen og Jóhan Martin Christiansen.

Téy 18 listafólkini, hvors verk voru mett at vera hóskandi til sýningina, voru Ann-Mari Dam, Birgit Kirke, Dan Helgi í Gong, Dávr Djurhuus, Elin Josefina Smith, Fríða Matras Brekke, Heiðrik á Heygum, Ingi Joensen, Jan Nystrøm, Maria Smith, Marita Nattestad, Nicolina Hojgaard, Ole Wich, Philippe Carré, Ragn-

hild Hjalmarsdóttir Hejgaard, Rannvá Holm Mortensen, Rúni Weihe og Turið Nolsøe.

Hesi 18 listafólk hóvdú hvør í sínun lagt sera nögv at bjóða uppá, og samanlagt var hetta ein vel samansett framsýning, ið tó ikki var örkymlandi. Við fyrsta eygnabréi. Hesi 18 listafólkini meynað nevnivilga saman og hvor ser at skapa hugmyndir av hugkymlandi landslögum. Bæði sálarligum og kropsligum landslögum, örkymlingum og hugaheimum, ið lótu seg upp, leiddu áskoðaran gjøgnum skiftandi landslög og myndir frá team minstu koparprentunum, sum finu, fragilu prentini hjá Turið Nolsøe, til oljumálningarnar hjá Mariu Nattestad, til brølandi bilarnar

hjá Ole Wich og viðari yvir til tussjir og kúlupennarnar hjá Jan Nystrøm, til myndir av Havnini, lýstar av Philippe Carré og aftur til akvarellirnar hjá Friðu Matras Brekke yvir til videolist eftir Dan Helga í Gong og Rúna Djurhuus.

Fjølbroytni

Tá framsýningin lat upp kl. 16.00 hóvdú sum væntað fitt av fólk leitað sær í Listaskálan. Listafrodingurin Solveig Hanusardóttir Olsen fekk orðið, eftir at Jóhan Martin Christiansen hevdi bjóðað vælkomini. Solveig legði í sini røðu dent á, at Várframsýningin var ein gleði og ein ábending um alla tí áhugaverdu, nýhugsandi og nýskapandi list vit eiga og sum verður skapað, og at henda framsýning var ein ábending um, hvussu nögv skapandi fólk og arbeiði finnist bæði her heima og millum útiseter. At framsýningin var eitt høvi at síggja feska, fríkska list, ið umfataði verk úr og í øllum huggandi generum, tí á Várframsýningini - 2016 voru listaverk innan videolist, fotografi, installatiún, tusj, prent, málningalist v.m.

Við øðrum orðum ein sera fjøl-

broytt og vittfevndi framsýning, ið boðaði frá, at her var talan um listafólk, ið hugsa á hvor hátt utan at taka atlit til, hvat ein átti at gjort fyrir at verið sum hini, ella at neyðugt er at nökta törvin hjá einum ávísum áskoðara.

Náttúrulýsingar

Beinanvegin voru reyðir prikkar at síggja undir fleiri av verkunum, ið voru 51 í tali. Hesi verk, ið bæði hingu á veggjunum og voru at finna inni í lífá, myrka rúminum við síðuna av skálanum, har videoin/ljóðkulissan, Naturskildring hjá multilstamanninum, Ole Wich, var sýnd. Hetta var verk, Peter Storm Wich hevði gjort ljóð til. Á skerminum sást vegur, tro og annað náttúrurken fólk framvið einum bilvindegað, har myndatolið hevði tikið upp. Á ein hátt var hetti ein mediativ uppliving, ið ein kundi sita og stara at, eins og ein vildi gjort, um ein sat í bilinum. Tað einasta, ið breyt hesa avslappaðu kenslu av var, at sjónbandið var klípt rættuliga abrupt, so hyggjarin við jövnun millumbilum var skryktur úr hesi katatoniku kenslu, ein roynði at krípa inn í.

Náttúran verður av Wich lýst sum ein konstruktión, ið er sett upp sum ein kulissa við stressandi elementum, ið bróta av og inn. T.d. av stórum lastbilum, ið koyra upp á síðuna av bilinum, ið filmar er úr, og tiskil oyðileggja útsýni til tað grona, til trúini, til markina, til náttúruna, ið möguliga ikki er so náttúrlig allískavæl, til trúini standa pent á rað.

Hetta verkið var fasinerandi. Eisini til tað á ein hátt pilkaði við tann háttin, vit eru von at hyggja í skíggjan á. Her var ongið byrjan, ongið endi, onki plott. Hetta voru bert bilar og náttúra á ferð. Sjónir, ið verða lagdar afturum ein við rúkandi ferð. Men um tað var neyðugt at steðga á, er so spurningurin, tí sá alt ikki líka út í veruleikanum? Hesin háttur at seta verkið saman á minti um filmar frá náttúrunum, Natural Born Killers fyrir at nevna eitt dömi, umframt háttin at klippa sjónbandalog á. Skjót klipping, har tú bert fer eitt glimt, ið síðan hvørvir.

Tað industriella, blandað við náttúruni er nakað, ið hefur upptakið listafólk nögv gjögnum tiðirnar, rætt er tað, men eg meti, hetta er eitt evni, ið framvegur upptekur okkum nögv, og eisini skal takast fram til kjak. Tí henda sannroynd, at vit menniskju altið

vilja royna at skilja náttúruna, tí tað er henni vit koma úr, men hvussu fáa vit hana at samsvara við tí, ið kanska stendur í mótsøgn til hana?

Eisini hevði Wich eina planchulíkandi mynd við, ið var serstakliga væl eyðnað og vökur. Hetta var mynd av einum reydum kolara á einum bili, har náttúran, greinarnar á einum træi, spegladust í blanca, reyða lakkinnan og í forrútinum. Ein samanrenning millum náttúru og menniskjaskapað, tá hon er lýst á ein fantastiskan hátt.

Fráferð

Verkið Fráferð hjá Birgit Kirke vakti eisini stóran ans á framsýningini. Hetta var verk úr hegntráði, ið var samansett av tveimur gerandislutum, einum frakka, ið hekk á veggjum og einum litlum kufferti, ið stóð á gólvinum. Bert kantarnir á lutinum voru sjónligir og skapaðu formin. Restin var tómt.

Hetta verk setti ferð á tankskipanina. Fekk meg at hugsa um flying, rýming, awvising, ekskludering, peninganeyð og so framvegis. Verkið var á ein og sama hátt gjögnumskygt og so skinandi työlligt. Á ein og sama hátt ræðandi og spennandi. Tí í fráferðini, siga tey vísu, ligga jú nýggir möguleikar og avbjóðingar, men hvar er viðkomandi, ið eигur frakkan og kufferti, ávegis? Hvor er hesin persónur, ið eiger lutirnar? Hvor er tað, ið skal fara? Er tað maður, er tað kvenna? Og hví fer viðkomandi avstað? Er tað eg sum eri á veg? Ella er tað hon, ið stendur við síðuna av mært?

At verkið var gjört úr hegntráði metti eg geva tí eina eyka dimensión, tí her á landi eru vit í veruleikanum umgyrd av hegntráði. So seitum sum í gjár beit eg merki í eina lýsing í Havn, har eitt smálamb stóð handan eitt heg, ið var úr vælkenda hegntráðnum, Kirke eisini arbeidi við. Undir myndini stóð: "Hegna dýrabaru inni og orindaleysu úti." Henda lýsing fekk meg at hugsa um, hvat tað er, ið er dýrabart og skal hegnað inni, so alt hitt óviðkomandi, orindaleysa verður hildið úti, verður hegnað úti.

Tilfarið, verkið var skapað úr, var tiskil í stóran mun við til at ókja um slagorkuna verkið hevði á meg, og var við til at skapa myndir, ið ikki hövdu verið til staðar á sama hátt, um tað var gjört úr stáltráði ella óðrum slagi av tráði. Vit voru fleiri, ið ynsktu

okkum frakkan og kuffertið við heim at hanga á einum hóskandi veggi.

Flyting

Í sama anda var verkið eftir Nicolina Højgaard. Verkið, Nicolina hevði við á framsýningini, var úr bylgjupappi, flytikassum, svertu og tussi. Í frágreiðinigini um verkið skrivar listakvinnan: "Í mong ár hefur pappkassin dagliga givið meir eitt innlit í eitt lív í pappkassum, sunn nögvur maljur í Havn búga í, meðan tey í eini endaleysari leitan, leita eftir eini íbúð, tey megna at gjalda fyrir. Og tá tey hava funnið eina, flyta tey við pappkassum, men pakka teir

ikki út, tí tey stúra fyrir at leigan fer at hækka 300 krónur, og so skulu tey aftur flyta við öllum pappkassumum."

Verkið, ið at byrja við sýntist

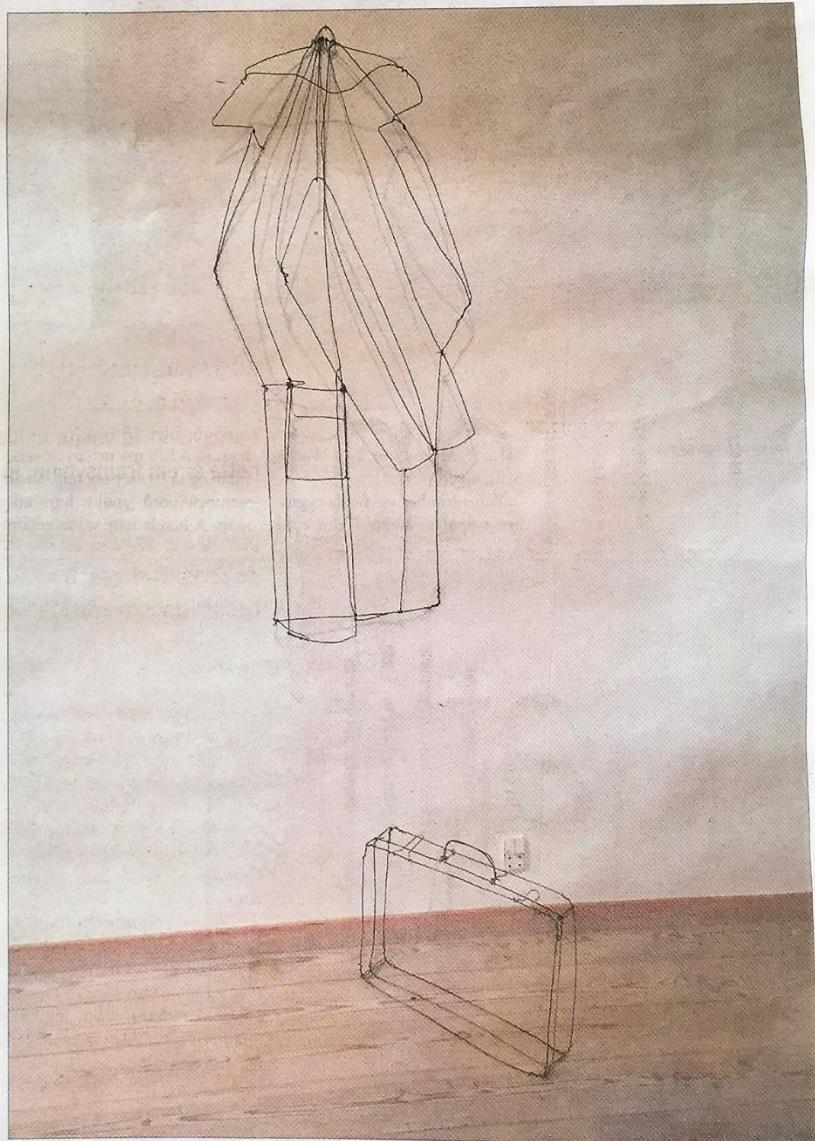
sum ein plamaga av brúnum pappi og tussi, vaks í vavi, meðan ein eygleiddi tað, og sjávsgt vaks áhugin og myndin, ták ein las orðini, ið voru samantvinnaði við verkið á sama hátt sum verkið hjá Kirke. Áhugavert var eisini at síggja, at tað voru tvær kvinnur, ið arbeiddu við sama evni, ið hefur fylt nögv í miðlum og kring fólkid seinastu árin, nevnilega kvinnuliga fráflytanini ár landinum og landsfevndi trupulleikarnir, ið standast av hesi fráflytan, umframt vánaliga stoðan hjá kvinni

uni her á landi í mun til rættindi, íbúðarviðurskifti, starvsmöguleikar við meira.

Tilvildarliga strikan?

Elin Josefina Smith hefur altið hugtikið meg við sínar anarkistisku myndum, strikum, myndaevnum, orðum og við sín tilgongi til lista, ið hon aldri fer upp á kompromis við. Á Várframsýningini í ár skarar hon framur á hvíta veggnum við eini samanhengandi, flottari myndaroð, ið til samans telur fintan verk. Hesi verk, ið til dómis bera heitini, Yoga, We Live on Different Planets, Our a Bombs World, They Call this the

FRAMHALD Á SÍÐU 42





FRAMHALD FRÁ SÍÐU 41

balance, Make Love, Not War og Sjálvsmund.

Beinagrind er við fyrsta eygna-brá trupul at síggja í eini eind,

hvør sær. Ein má tættari at verknum og tá lata tey seg upp. Smáir setningar, orð, andlit, lutur taka skap. Á henda hátt vaksa verkini

saman og hvør sær, og ein hevur her við verk at gera, ið alla tilðina lata nýggjar hurðar upp. Nýggjar tankar, hugskot og dreymir. I tí, ið sýnist sum ein tilvildarligr strika sett á hvíta bakgrund lata hugsjónir, statements, politiskur hugburður og ein greið stóðutakan seg upp hvort um annað.

Elin Josefina Smith er anarkistisk og vill í sínum kaotiska útrykki, sum bráldiga fer niður í tempo, ták ein fordíupar seg í hennara verð. Samstundis sum verkini tykjast so óalmindiliga tilvildarligr, ták ein fyrst far eygð að tey, fyrí hareftrir at falda seg út í vakrar og inniligar smálutir, ið tosa fyrí seg sjálar og saman standa sum eini eind, traðkar hennar kensluborna menniskalíheit, umsorgan og stóðutakan til einstöku veruna, ið berjist fyrí tí rættvísi, hon, og so mong onnur, metir vantar í okkara modernaða heimi og millum okkum menniskju.

Deyðin yvir bingoplátuni

Heiðrikkur á Heygum hevur tvey verk við á framsýningini, ið eins Smith og Kirke arbeiða við tí stóðu og teim lífstreytum, ið gera seg gallandi í okkara samfelagi. Heiðrikkur, ið er lesandi á Listaháskúlan í Íslandi, hevur tvey stórvirkur úr akryl og akvarell við heitunum Hvor er vinnarin og Nú flýtir skjótt yvir. Sera viðkomandi í hesum degum, har Gekkvinnungurinn fór upp um tvar milliónir, liggur ein ljóshærð kvenna inn yvir eitt borð, har bingoplátr og eyðkendu, gulligu bingoprikkar-

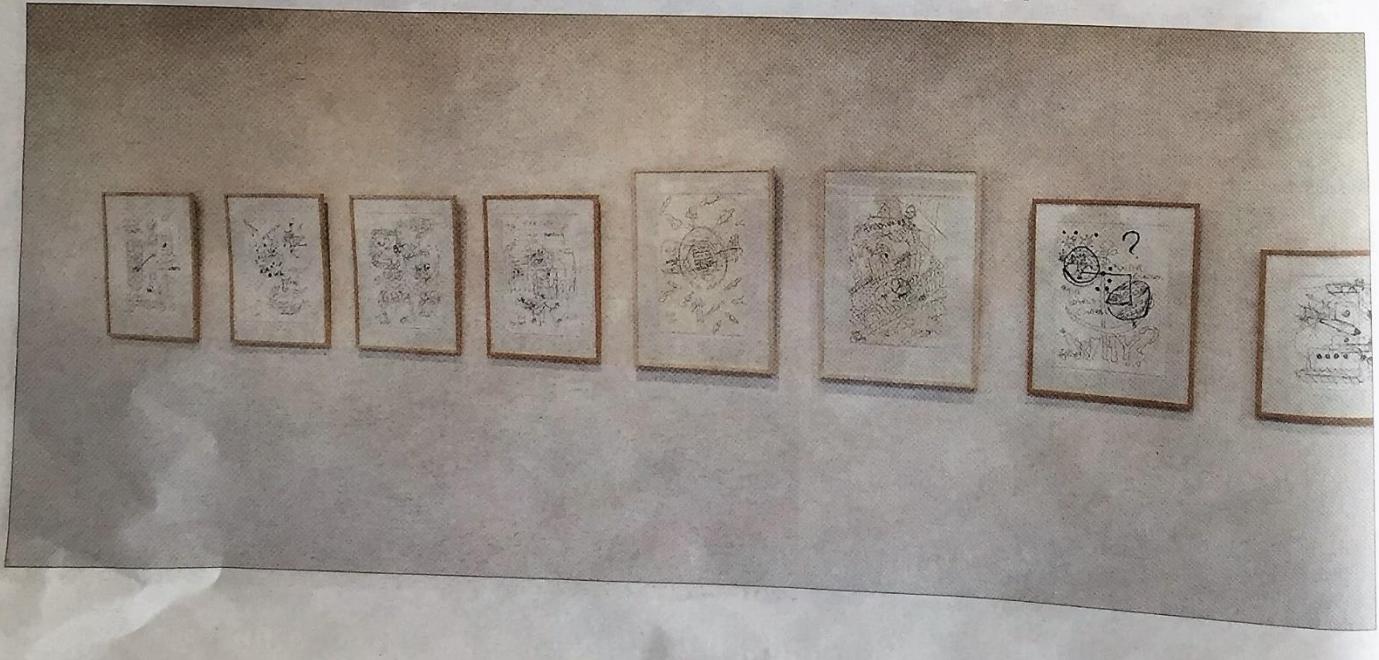
nir liggja á bordinum framman fyrí henni. Kvinnan sær meir deyð út enn livandi.

Verkið gevur eina mynd av uppgewan, meiningloysi og mistari vón. Um vónin er fokin og deyðin komin orsakað av vantan spæleydnuni er bert ein lítill farri í verkinum, ták hvat er tað, vit vóna av lívinum og av lívins tilvild og bráldigu eydnu, ið kanska kemur í hesum dögum við eini keyptari plátu? Har samanhaldid er tengt at einum spenningi, ið liggur í tí möguleika, peningurin kanska kann geva okkum, ið liva í dag.

Verkið Nú flýtir skjótt yvir er kvinni, ið liggur í einum yvirfyltum baðikari. Bert hóvdí kemur upp undan vatnslátu. Verkið gevur eina ábending um ta stóðu ein kann vera í, ták kroppurin ikki longur er fríur at flyta seg, og bert hóvdíð, intellektið, er "frítt". At flóta yvi merkir loftast í yvirflutnum týðningi, at nú er nóg mikið. Men hvat er tað, ið er nóg mikið fyrí listamannin og fyrí kvinnuna, ið er við at drukna í sínum, kanska, eigna baðikari? Er tað politiska stóðan, er tað hennara privata lív, ert tað okkara háttur at liva á?

Verkini eftir Heiðrik á Heygum lata upp til tankavirksemi á sama hátt sum verkini eftir Kirke og Smith. Geva evni til eftirtanka. Fáa okkum at steðga upp eina lötu. Stinga fingurin í jorðina, og hyggja at okkum sjálvm, inn í okkum sjálvi.

Áttiárlini endurvítjaði



Maria Smith átti fimm verk á framsýningini. Hesi verk voru linoleumsprent, ið oll høvdu fruktir sum motiv. Pera, sitrónir og eggfrukt voru sett í sterkum litum á reina bakgrund, ið fekk hesi nærum at trína út í rúmið. Á ein hátt lótu tey meg endurvitja áttatíári. Á ein góðan hátt. Bædi hvat viðvilkur litum og motivi.

Tað sama var galldandi fyri fotomyndirnar hjá Inga Joensen, ið voru myndir av Sínøy og av Trollanesi. Hesir myndir tóku áskoðaran við út í útjáðaran á Føroyum. Eitt sera kent fyribrigdi viðgjört bæði í listini og samfagsskjakinum bæði her á landi, í Danmark, í Norðurlondum og eisini í Amerika. Tað einsemíð, ið kemur til sjóndar í myndunum hjá Inga, geva einu kenslu av náttúru og sivilisatióni einum og sama viðfangi. Einsemíð eins sjónligt og á myndum Hoppers, har individið tykist so isolerað og forfjónað í øllum tí, ið liggar rundanum tað. Menniskja- ella náttúruskapað. Miðsketið í hesselum einsemi, við ella uttan livandi verur, liggar samfelagið, um enn tað bert telur fá hús, og úr hesum stingur ein hvít og reyðmálað stong, ið likist einum slikki, keypt í Tivoli. Ein milapeli úr ongum. Hvagar tey fara, hvat tey gera, hvorjar dreymir tey hava, hvorji lív, tey liva, kunnu vit bert í myndum okkum, eins og á myndunum hjá teim listafólkum, ið eru nevnd ománfyri.

Felags er, at har eru livandi verur handan vindeyguni, handan tær stillu stoðurnar, verunarf eru fangaðar í. Tað krevst blóð og hjarta fyri at fólka hesi hús, hesar staðir, men tað statiska í myndunum og verkunum fer okkum at ímynda okkum lív teirra. Tað er ein sterk dygd.

Smálutir í rammu

Eins Ingí Joensen hevdi Rúni Weihe, ið er útbúgvín arkitektur og eisini er rithovundur, nýtt fotomiðilin. Hansara tíggju fotomyndir við heitinum 10 brot – hugkymlað landslag, voru eisini stillmyndir í litum af føroyskum bygda- og landslögum. Hesar myndir góðu á sama hátt sum myndirnar hjá Inga eitt innlit í føroyska samfelagið, og góðu eins og Ingasi myndir eina kenslu av forfalli, einsemi og livaðum lívum handan vindeyguni. Tær skapaðu eina kenslu av hugi til at ímynda sær, hvat tað voru fyri menniskju, ið fólkaðu henda heim, og samstundis voru tær tiknar á ein slík-

an hátt, at tær sýntust sum verandi ein kulissa, ið onki hevði við Føroyar at gera. Tā motivið tykist vera tikið ut úr konteksti, skapar hetta eina orgrynnu av tankum og ímyndum, ið fara avstað við einum, uttan at ein fveruleikanum er greiður yvir hví.

Hetta er eitt sera áhugavert fyribrigdi, tí um smálutinir kunnu ávirka ein so mikði, tā ter hanga í eini rammu, hvussu ber tað se til, at vit ikki bít merki i hesar, tā ter standa í eini storri eind? Er tað ikki fyrr enn vit siggja verðina, samfelagið sundurliðað, at vit byrja at siggja, hvussu smálutinir hava ávirkanir á okkum og okkara tilvít? Og heitið, Hugkymlað landslag, letur upp fyri tí hugveikjandi men samstundis orkymlandi kenslum okkara landslög, sálarlig ella fysisk, hava við sær og hvussu hesi ávirka okkum. Harumfram er hetta eisini ein spennandi ábending á, hvussu heiti kunnu fóra okkum eitt stað. Undir øllum umstoðum eru hesar myndir við til at seta spurnarteki við okkara tilveru og tann háttin, vit velja at liva og virka á, hvorjar umstoður vit velja rundanum okkum.

Gjøgnumskygda rørslan

Ragnhild Hjalmarsdóttir Højgaard hevdi eitt talgilt prent á plast við trælistum við á framsýningini. Hetta voru stór plaststykki, har ein kvinna í kjóla fer frá sitandi til standandi stóðu í eini rørslu, sum letur seg gera við, at plastið hongur á rað. Henda kensla at siggja hennar uppreisn er dynamisk og virkar uttan trupulleikar á ein hátt, sum gevur ímyndina av, at hetta er eitt livandi menniskja, ið verður faldað út frammari fyri áskoðaranum í eini glíðandi rørslu.

Verkið hevur eina styrki, ikki bert í rørsuni, men eisini á háttinum, kvinnan flytir seg, høast hon er ein mynd á einum plaststykki. Hennara rørsla er elegant og feminin. Samstundis sterk og málraettad. Hevur viðbrekni við sær, høast hon fyrst og fremst rúmar viljan til at reisa seg, og eisini at enda megnar hetta, fyri síðan at seta seg aftur.

Á sama hátt sum stelkaheimurin hjá Rannvá Holm og verkini nevnd frammamanundan siga sogur, vit sjálvi sum áskoðarar fáa høvíð til at leggja okkara egnu sogu og ímyndir inn yvir verkið. Fólkad tað við ímyndaðum lagnum og livaðum lívum. Rannvá hevur sett eina rammu við skrivi-

maskinum, seyðableðrum og øðrum lutum, ið saman kunnu standa sum ein heild, høast hetta eru lutir, ið hava sína funktion ella ikki, tā teir standa fyri seg sjálvar.

Søgufrásagnir

Tað eg metti eykendi Várframsýningina 2016, var jüst hetta høvíð at vera ein aktivur áskoðari, ið fekk moguleikan at hugsa viðari inn yvir listaverkini. At fólk tey og at skapa egnar tankar og hugleidningar. At sleppa og at fáa høvíð til at skape minar egnu sogur út frá verkunum. At sleppa at seta meg sjálva inn og eisini út úr verkinum í tryggu frástoðuni, listaverkið eiger per automatikk í og við, at tað er avmarkað í tí fesku list, ið veksur millum menniskju, úr menniskjum. Eins og

av eini rammu, einum skiggja ella fí og við, at tað hongur á vegginum.

Sáttmálin millum verk, listafólk og áskoðara skrivaður frammamanundan, eins og hann er á hvørjari framsýning av hesum slag, og letur okkum tískil standa utanfyri og sjálvi avgera, nær vit traðka inn og nær vit traðka út. Kenslunar, ið standast av tí vit siggja, eiga vit sjálvi, og eiga vit eisini sjálvi avgerðarrættin til at nýta ella ikki.

Framsýningin var ikki reðandi ella ógvuslig, men var heldur ein framsýning, ið var við til at vísa á, at tað, eins og Solveig nevndi í uppleggi sínum, er eitt høvi at kava niður í ein lítlan part av tí fesku list, ið veksur millum menniskju, úr menniskjum. Eins og

moguleiki ikki er fyri at nevna øll verkini í hesi grein, var hetta bert ein lítl viðmerking til nokur av teim mongu áhugaverdu verkum, ið hanga til skoðan á Listasavn Føroya fram til 8. mai 2016.

